

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projektowanie uniwersalne kultury - dostępność w instytucjach kultury

Zadanie 1 Przedsięwzięcie szkoleniowe

Strategia wdrażania dostępności w oparciu o Model Dostępnej Kultury

Dokument służy wypracowaniu strategii wdrażania dostępności w instytucji kultury. Wskazuje najważniejsze zagadnienia i obszary, które muszą być wzięte pod uwagę w sytuacji tworzenia planu inicjowania i rozwijania dostępności w oparciu o Model Dostępnej Kultury.

Regulamin zadania 1 w projekcie „Projektowanie uniwersalne kultury – dostępność w instytucjach kultury”, definiuje Strategię wdrożenia modelu dostępności jako – dokument opisujący sposób wdrożenia modelu dostępności, uwzględniający m.in. cele i harmonogram działań, dobór narzędzi niezbędnych do tworzenia oferty kulturalnej z partycypacyjnym udziałem grupy docelowej, opis zasad komunikacji z grupą docelową oraz interesariuszami działań IK, sposobu identyfikacji potrzeb i doboru środków ich zaspokajania, identyfikację ryzyk, sposoby weryfikacji sukcesu oraz niezbędne zasoby.

Tworzenie strategii ma być Wynikiem ciągu szkoleń i sesji tutorskich oraz pracy nad autodiagnozą, które są zaproponowane każdej instytucji kultury włączonej w to działanie.

Opracowywanie strategii jest pomyślane jako proces, w który należy zaangażować jak najwięcej pracowników i pracownic każdej instytucji. Punktem wyjścia do tworzenia strategii jest obecna, zidentyfikowana w całym spektrum działań projektowych sytuacja instytucji kultury. W oparciu o ten stan proponujemy stworzyć strategię w dwóch wymiarach – planu krótkoterminowego i długoterminowego. Spojrzenie na instytucję w tych dwóch wymiarach pozwoli, naszym zdaniem, najlepiej przygotować się do wdrażania zmian systematycznych, efektywnych i odpowiadających rzeczywistym możliwościom instytucji kultury. Pozwoli też odpowiedzieć na oczekiwania odbiorców ze szczególnymi potrzebami, zwłaszcza osób z niepełnosprawnością i osób starszych.

Dokument wskazuje elementy, które można wziąć pod uwagę przy budowaniu strategii wdrażania dostępności w oparciu o Model Dostępnej Kultury. Poszczególne punkty/obszary mogą zostać dowolnie rozszerzone według uznania instytucji kultury, uwspólnione z procedurami wewnętrznymi instytucji lub dostosowane do już istniejących dokumentów.

Stan obecny

Rodzaj instytucji kultury, zespół i podejmowane działania

Wypełniając ten punkt można skorzystać z opublikowanego na stronie www instytucji, a wymaganego przez Ustawę o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, opisu działań podejmowanych przez IK. **Limit słów:** maksymalnie 500.

W tej części proszę uwzględnić zwłaszcza:

1. Nazwę, rodzaj instytucji kultury i założenia programowe.
2. Zespół, kompetencje pracowników i pracownic.
3. Działania będące w stałej ofercie instytucji oraz działania nietypowe, podjęte na przykład w ostatnim roku działalności.
4. Współpracę ze środowiskami, organizacjami i podmiotami lokalnymi, nie tylko związanymi z osobami z niepełnosprawnością i osobami starszymi.

Miejski Dom Kultury „Bogucice – Zawodzie” w Katowicach to samorządowa instytucja kultury z trzema działami, zapewniającymi ofertę kulturalną w trzech dzielnicach miasta Katowice. Założeniami programowymi instytucji jest rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych, kształtowanie aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz przygotowywanie mieszkańców dzielnic do odbioru i tworzenia wartości kulturalnej.

Zespół podzielony jest na pracowników trzech działów, wyodrębnionych na podstawie obsługiwanej dzielnicy miasta Katowice. W ramach każdego działu funkcjonują pracownicy merytoryczni, oraz kierownik, w dwóch spośród trzech działów zatrudnieni są też pracownicy gospodarczy. Pion administracyjny dla instytucji jest wspólny (dyrekcja, księgowość, kadry i płace, sekretariat oraz specjalistka ds. merytorycznych). Koordynatorkami dostępności są graficzka z działu „Zawodzie” oraz graficzka z działu „Bogucice”. Zespół ds. dostępności składa się z pracowników o różnych kompetencjach i różnych działów instytucji. Istotne dla dostępności stanowiska to instruktorzy kulturalno-oświatowi i graficy, wraz z ich kierownikami, którzy przygotowują ofertę kulturalną instytucji. Ważni są też pracownicy gospodarczy, którzy często występują dla gości Miejskiego Domu Kultury jako osoby pierwszego kontaktu. Nie można też tu pominąć znaczenia księgowości, często wchodzącej w kontakt się z odbiorcami w sprawie opłat za uczestnictwo w wydarzeniach i zakupu biletów oraz specjalistki ds. merytorycznych, do kompetencji której należy czuwanie nad spójnością programową wszystkich działów oraz kontakt w sprawach oferty kulturalnej z Organizatorem.

W stałej ofercie Instytucji znajdują się dancingi dla seniorów, spotkania klubów seniora, sekcje tematyczne o działalności kierowanej do odbiorcy w różnym wieku i o różnych potrzebach (w tym realizowany od tego roku Trening Umiejętności Społecznych w dziale „Zawodzie” kierowany do dzieci neuroróżnorodnych), spotkania Klubu Mam, kierowane do szerokiej puli odbiorców festyny organizowane z okazji święta dzielnic. W ramach Instytucji swoje próby i występy organizują też zespoły muzyki górniczej oraz ludowej. Regularnie pojawiają się też takie wydarzenia, jak kino plenerowe, kierowane do najmłodszych i ich rodziców zajęcia sensoplastyczne i gordonowskie. W tym roku w planie działu „Bogucice” pojawił się też spektakl Teatru Damier w całości tłumaczony na PJM i od początku projektowany jako wydarzenie dostępne.

Instytucja podejmuje współpracę z lokalnymi i miejskimi organizacjami zrzeszającymi między innymi osoby w późnej dorosłości (PAL, Mocni Razem) oraz osoby z niepełnosprawnościami (Stowarzyszenie Arteria). Do zeszłego roku dział „Zawodzie” organizował konkurs kierowany do dorosłych i dzieci z niepełnosprawnościami, zatytułowany „Podróż moich marzeń”, w tym roku został on zastąpiony przez Festiwal Kultury Dostępnej, którego celem jest prezentowanie kultury tworzonej przez osoby reprezentujące różne obszary szczególnych potrzeb. Ponadto, w stałej ofercie działu „osiedle Paderwskiego” znajdują się warsztaty oparte na czułości, sięgające do arteterapii lub, jak warsztaty Polskiego Języka Migowego wprost odwołujące się do zagadnień dostępnościowych.

Sposoby badania potrzeb publiczności o szczególnych potrzebach

Proszę opisać dotychczas przeprowadzone działania, które miały na celu diagnozę potrzeb środowisk osób z niepełnosprawnościami, w tym działania o charakterze badawczym, animacyjno-badawczym czy sieciującym. Proszę uwzględnić zaangażowanie pracowników i pracowników instytucji kultury w takie działania, sytuacje wykorzystania zewnętrznych ekspertów, wskazać kontekst podjętych dotychczas działań.

Limit słów: maksymalnie 500.

Aktualnie Instytucja pracuje nad dobrymi praktykami w tym zakresie. W 2013 oraz 2020 roku wzięliśmy udział w programie Dom Kultury +, który stworzył zespół na angażowanie społeczności lokalnej w proces współtworzenia kultury. Ważnym krokiem było uczestnictwo w projekcie „Kultura bez barier” w 2022 roku. Umożliwił on poznanie środowiska osób z niepełnosprawnościami, które są potencjalnymi odbiorcami oferty Instytucji. W ramach tego projektu nawiązano współpracę z Fundacją Transgresja, która brała aktywny udział w organizowanych wydarzeniach. Warsztaty i spotkania zostały zaprojektowane w oparciu o indywidualne potrzeby uczestników – zarówno w zakresie tematyki, jak i sposobu

prowadzenia zajęć. Obecnie głównym sposobem diagnozowania mieszkańców dzielnic są rozmowy z indywidualnymi odbiorcami i stały kontakt z klubami seniora oraz innymi zrzeszającymi osoby w późnej dorosłości formalnymi oraz nieformalnymi grupami. Równocześnie zespół zawsze przyjmuje z otwartością osoby zgłaszające swoje szczególne potrzeby lub proponujące zajęcia, mające dotrzeć do niezagospodarowanych przez Instytucję grup odbiorców.

Opis głównych barier dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych w zakresie realizacji działań kulturalnych.

Opis należy sporządzić z uwzględnieniem Modelu dostępnej kultury – etapów podróży odbiorcy lub obszarów dostępności, w zależności od sytuacji.

Limit słów: maksymalnie 500.

Bariery w instytucji o charakterze architektonicznym dotyczą głównie budynku działu „Zawodzie”, który ma charakter zabytkowy i którego remont nie był możliwy w poprzednich latach. W budynku brakuje windy. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku budynku działu „osiedle Paderewskiego”, który nie jest własnością instytucji.

Bariery we wszystkich instytucjach związane są z brakiem możliwości w pełni zdalnego zakupu biletów czy wejściówek na wydarzenia w sposób zupełnie zautomatyzowany. Strona internetowa instytucji jest dostępna, nie zawsze w pełni dostępne są jednak pojawiające się na niej treści. W standardzie działań instytucji zarówno w trakcie projektowania samych wydarzeń, jak i ich promocji brakuje obsługi tłumacza PJM oraz audiodeskrypcji.

W budynkach instytucji odczuwalny jest brak komfortowej i bezpiecznej przestrzeni dla osób neuroroznorodnych. Brakuje strefy ciszy i relaksu, w której mogłyby się odbywać zajęcia dla osób ze związanymi z tym szczególnymi potrzebami, lub w której takie osoby mogłyby odpocząć, odnajdując schronienie od gwaru i jasnego światła.

W dwóch działach wyposażonych w sceny, dostęp do nich nie jest dostępny. Brakuje podnośnika, rampy czy podjazdu, który umożliwiłby łatwy dostęp do tej przestrzeni zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami w obszarze ruchu.

W budynkach instytucji brakuje też ścieżek, prowadzących do najważniejszych miejsc, nie posiadamy też żadnego zaprojektowanego w tym celu rozwiązania, które w sposób skuteczny przełamałyby bariery uczestników wydarzeń, związane z docieraniem do działów i orientacją w przestrzeni wewnątrz samych budynków.

Ważną barierą jest też brak systemu, który ułatwiłby odwiedzającym instytucję osobom wezwanie pomocy obsługi, a który, w ocenie zespołu, powinien znajdować się przy drzwiach oraz w toaletach dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami.

Opis najważniejszych potrzeb w zakresie tworzenia oferty instytucji kultury dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych

Proszę opisać kluczowe potrzeby instytucji w zakresie wdrażania i rozwijania dostępności, które ujawniły się przed rozpoczęciem udziału w projekcie „Projektowanie Uniwersalne Kultury” oraz w trakcie przedsięwzięcia szkoleniowego. **Limit słów:** maksymalnie 500.

Do najważniejszych, ujawnionych przed udziałem Instytucji w projekcie potrzeb należą przede wszystkim bariery architektoniczne w budynku działu „Zawodzie”, wynikające z jego zabytkowego charakteru i braku możliwości wcześniejszego przeprowadzenia działań modernizacyjnych (remont z termomodernizacją budynku jest już w planach). Dalsze potrzeby są związane z kompetencjami pracowników i zapewnieniem ciągłości posiadanej przez nich wiedzy, w związku z rotacją osób na stanowiskach merytorycznych w ostatnich kilku latach działania Instytucji. Jest to ściśle związane z umiejętnością obsługi urządzeń, które już znajdują się na stanie Miejskiego Domu Kultury, takich jak np. pętle indukcyjne. W ramach oferty brakuje też wypracowanych standardów w obszarze usług dla osób ze szczególnymi potrzebami. Instytucja nie ma środków, by zabezpieczyć obecność tłumacza PJM na każdym wydarzeniu, nie posiada też urządzeń, które ułatwiłyby tworzenie dla wydarzeń audiodeskrypcji. Brakuje też w budynkach instytucji strefy ciszy oraz komfortu, która służyłaby jako miejsce wypoczynku i oczekiwania na wydarzenia dla osób w późnej dorosłości oraz neuroróżnorodnych. W zespole Instytucji istnieje chęć i zapał do wprowadzenia wyżej wymienionych rozwiązań i dalszego usuwania barier, stale brakuje na to jednak odpowiednich środków.

Ogólna ocena dostępności instytucji kultury dla osób z niepełnosprawnościami

Proszę zaznaczyć na skali od 0 do 10, gdzie 0 oznacza całkowity brak dostępności, a 10 pełną dostępność.

Ogólna ocena dostępności instytucji kultury										
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Ocena: 6.

Cele w zakresie poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych

Cele instytucji w zakresie poprawy dostępności instytucji dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych perspektywie krótkoterminowej, to jest do końca 2026 roku. Limit słów: maksymalnie 500.

Uwaga: cele muszą być powiązane z opisem barier i potrzebami.

Naszym celem do końca 2026 roku jest przeprowadzenie dobrze skonstruowanego badania potrzeb publiczności ze szczególnymi potrzebami. Ponadto planujemy montaż systemów przywoływania pracowników Instytucji przy wejściach do budynków oraz w toaletach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Chcemy zaaranżować sale klubowe w budynkach instytucji, przekształcając je w strefy komfortu i ciszy dla seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie czucia i rozumienia. Planujemy zakup sprzętu do audiodeskrypcji i korzystać z niego zwłaszcza podczas wydarzeń teatralnych organizowanych zarówno przez Instytucję, jak i grupy teatralne występujące w niej gościnnie. Dalsze zakupy obejmą również rampy lub metalowe chodniki, które mogłyby służyć jako podjazd na niedostępne sceny, oraz wyrównanie powierzchni w ogrodzie działu „Zawodzie” podczas organizowanych w nim imprez plenerowych. Zamierzamy również zlecić wykonanie przedprzewodników dla osób ze szczególnymi potrzebami, które będą zawierać tekst prosty, obraz video z napisami, nagrania głosowe, infografiki oraz tłumaczenia tych treści na język angielski oraz PJM, prezentujące drogę prowadzącą do poszczególnych działów i informacje dotyczące oferty oraz wspierające orientację wewnątrz każdego budynku. Chcemy wprowadzić w siedzibie instytucji ścieżki prowadzące do najważniejszych punktów w budynku. Celem związanym z kompetencjami pracowników jest utrwalenie rutyny projektowania i organizowania imprez przy uwzględnieniu ich dostępności.

Cele instytucji w zakresie poprawy dostępności instytucji dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych w perspektywie długookresowej, to jest do końca 2030 roku. Limit słów: maksymalnie 500.

Uwaga: cele muszą być powiązane z opisem barier i potrzebami.

Cele dalekosiężne, które stawiamy sobie jako instytucja z założeniem ich realizacji do 2030 roku wiążą się z planowaną już modernizacją budynku działu „Zawodzie” oraz rozwojem naszych możliwości, wynikającym z planów krótkoterminowych. W 2030 roku dział „Zawodzie” będzie miał już za sobą remont wraz z termomodernizacją, który z założenia wyeliminuje część barier o charakterze architektonicznym. Planujemy też do tego czasu wprowadzić do programu regularne wydarzenia projektowane już jako dostępne dla jak największej liczby odbiorców. Chcemy, by do tego czasu każdy wystawiany w naszej instytucji spektakl był opatrzony audiodeskrypcją. Planujemy modernizację ogrodu działu „Zawodzie”, a także wprowadzenie systemu kasowego, który umożliwi zdalny zakup biletów i zdalną rezerwację miejsca na wszystkich wydarzeniach w ofercie.

Planowany sposób pomiaru osiągnięcia celu krótkoterminowego.

Należy podać nazwę i definicję wskaźnika, jego wartość oraz sposób pomiaru.

Limit słów: maksymalnie 500.

Podstawowym wskaźnikiem zakupowym jest oczywiście pojawienie się sprzętu i proponowanych rozwiązań.

Dalsze wskaźniki to :

- liczba wydarzeń korzystających z nowych rozwiązań (audiodeskrypcje)
- liczba osób korzystająca z nowych rozwiązań w skali miesiąca (strefa ciszy i komfortu)

Powyższe wskaźniki mają na celu sprawdzenie, czy nowe urządzenia i rozwiązania w instytucji są dobrze zakomunikowane odbiorcom i dzięki transparentnej komunikacji ich istnienia znajdują swoich użytkowników.

Plan działań na rzecz osiągnięcia postawionych celów

Opis działań planowanych do podjęcia w perspektywie krótkoterminowej, to jest do końca 2026 roku.

Działania muszą być zgodne z diagnozą: opisem głównych barier dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych oraz opisem najważniejszych potrzeb w zakresie tworzenia oferty instytucji kultury dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

Musi być widoczny ich związek z postawionym celem/celami. Działania muszą być zgodne z Modelem dostępnej kultury – wskazywać na obszar dostępności, etap podróży odbiorcy oraz krok, którego/których będą dotyczyć. Katalog działań musi być sporządzony w taki sposób, by wiadomo było, które są zależne od ewentualnego otrzymania grantu w II etapie projektu, a które zostaną zrealizowane niezależnie.

Limit słów: maksymalnie 500.

1. Usunięcie barier architektonicznych

- Zamontowanie systemów przywoływawczych przy wejściach i w toaletach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Działanie to odpowiada na zdiagnozowaną barierę braku możliwości wezwania pomocy przez osoby o ze szczególnymi potrzebami w obszarach ruchu, wzroku, ale też rozumienia i czucia.
- Zakup rampy/metalowego chodnika do tymczasowego niwelowania barier architektonicznych (sceny, ogród przy imprezach plenerowych). Odpowiada to potrzebie zapewnienia swobodnego udziału osób ze szczególnymi potrzebami w obszarze ruchu w wydarzeniach kulturalnych.
- Wprowadzenie ścieżek prowadzących do najważniejszych punktów w budynku (info, toalety, winda, sekretariat), aby ułatwić orientację osobom zwłaszcza ze szczególnymi potrzebami w obszarze wzroku i rozumienia.

2. Tworzenie przyjaznego środowiska pobytu

- Aranżacja sal klubowych w strefy komfortu i ciszy wyposażone w ergonomiczne i wygodne meble spełniające wymagania osób w późnej dorosłości i neuroróżnorodnych. Działanie eliminuje barierę braku dostosowanych miejsc odpoczynku.

3. Dostępność oferty kulturalnej

- Zakup sprzętu do audiodeskrypcji dla teatrów gościnnych i własnych sekcji teatralnych. Odpowiada na barierę wykluczenia osób ze szczególnymi potrzebami w obszarze wzroku z odbioru wydarzeń.
- Zlecenie wykonania przedprzewodników (tekst łatwy, wideo, nagrania głosowe, infografiki, tłumaczenie na PJM, angielski i napisy). Ułatwi to orientację w ofercie i planowanie wizyty instytucji osobom ze szczególnymi potrzebami w każdym obszarze.

4. Systemowe wdrażanie dostępności

- Utrwalenie rutyny projektowania i organizowania imprez z zaplanowaną dostępnością (checklisty, konsultacje z organizacjami pozarządowymi, szkolenia pracowników).
Działanie odpowiada na barierę doraźnego, nieciągłego podejścia do dostępności.

Realizacja powyższych działań do końca 2026 r. zapewni spójne usuwanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i informacyjnych oraz stworzy warunki do pełnego uczestnictwa osób ze szczególnymi potrzebami w ofercie instytucji kultury – zgodnie z Modelem dostępnej kultury.

Opis działań planowanych do podjęcia w perspektywie długoterminowej, to jest do końca 2030 roku.

Działania muszą być zgodne z diagnozą: opisem głównych barier dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych oraz opisem najważniejszych potrzeb w zakresie tworzenia oferty instytucji kultury dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Musi być widoczny ich związek z postawionym celem/celami. Działania muszą być zgodne z Modelem dostępnej kultury – wskazywać na obszar dostępności, etap podróży odbiorcy oraz krok, którego/których będą dotyczyć. Katalog działań musi być sporządzony w taki sposób, by wiadomo było, które są zależne od ewentualnego otrzymania grantu w II etapie projektu, a które zostaną zrealizowane niezależnie. **Limit słów:** maksymalnie 500.

1. Modernizacja i eliminacja barier architektonicznych

- Kompleksowy remont i termomodernizacja działu „Zawodzie” – projektowanie przestrzeni jest już na etapie inwestycji z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania (m.in. dostępne wejścia, toalety, windy, kontrastowe oznaczenia,

odpowiednia akustyka). Realizacja tego celu odpowiada na bariery architektoniczne i przebiegnie niezależnie od otrzymania grantu w trakcie II Etapu projektu.

- Modernizacja ogrodu działu „Zawodzie” – wyrównanie nawierzchni, tworzenie dostępnych ścieżek, miejsc wypoczynku i scen plenerowych z równym dostępem dla osób na wózkach oraz seniorów. Planowany zakup podjazdów i ramp w ramach grantu jest ważnym krokiem w rozpoznaniu, które bariery w ogrodzie i w jaki sposób można wyeliminować.

2. Systemowe wdrażanie dostępności w programie

- Wprowadzenie do programu regularnych wydarzeń projektowanych jako dostępne – każda nowa inicjatywa kulturalna przygotowywana z uwzględnieniem zasad dostępności – grant pełni tu kluczową rolę, dzięki możliwości skorzystania z przedprzewodników, urządzenia do audiodeskrypcji oraz wprowadzenia rutyny częstego korzystania z usług tłumacza PJM.

3. Dostępne zakupy biletów i rezerwacje

- Wdrożenie zdalnego systemu kasowego umożliwiającego zakup biletów i rezerwację miejsc on-line (również dla osób korzystających z technologii wspierających). Odpowiada na barierę, którą stwarza konieczność osobistej wizyty w kasie, lub wykonania przelewu po ówczesnej rozmowie telefonicznej. System kasowy zostanie ulepszony bez względu na wyniki II Etapu projektu, jednak możliwość zlecenia wykonania przedprzewodników, będących planem ściśle związanym z otrzymaniem grantu, pozwoli instytucji stworzyć stabilny, spójny i dostępny system w tym zakresie.

Opis tego, jakie znaczenie dla realizacji celów krótkoterminowego i długoterminowego będzie miało ewentualne uzyskanie grantu. Limit słów: maksymalnie 500.

Otrzymanie grantu jest kluczowe dla przedstawionych planu działań. Instytucja nie posiada aktualnie środków na aranżację strefy ciszy i komfortu, zakup ramp, urządzenia do audiodeskrypcji, systemów przywoływawczych oraz na zapewnienie bardziej regularnego udziału tłumacza PJM w planowanych wydarzeniach. Część barier zostanie wyeliminowana mimo wszystko, głównie dzięki zaplanowanego już remontu jednego z budynków, grant ma jednak znaczenie kluczowe dla realizacji pozostałych celów, które postawione zostały podczas I Etapu projektu.